

СТУДИЈСКА ПОСЕТА ЗА НАСТАВНИКЕ

Студијска посета ОШ „Нада Матић“ у Ужицу, намењена хоризонталном учењу наставника, реализована је 24. октобра 2019. године, за тридесет наставника из ОШ „Слободан Секулић“ (Ужице), ОШ „Димитрије Туцовић“ (Чајетина), ОШ „Петар Лековић“ (Пожега) и ОШ „Алекса Дејовић“ (Севојно). Њен циљ је размена примера добре праксе између школа које већ шест година учествују у пројекту „Образовање за права детета“ и новоукључених школа, што би требало да допринесе снажнијем остваривању циљева пројекта.

Након добродошлице и представљања, школска координаторка пројекта Марина Лазић дала је краћи приказ ове студијске посете и истакла њен циљ. Трансфер знања и умења одвијао се у два пројектна сегмента:

- деца уче права детета и
- деца живе права детета.

У оквиру сегмента **деца уче права детета**, учесници студијске посете најпре су присуствовали тематском часу чија је тема **(Не)једнакост грађана и дискриминација**. Осмислиле су га и реализовале наставнице историје, музичке и ликовне културе – Јелена Кузмић, Мирјана Савић и Оливера Шуљагић. То је била прилика да се из различитих углова, са аспекта различитих наставних предмета, говори о људским правима и дискриминацији, а у оквиру њих и о правима детета.

ИСТОРИЈА

Кроз разговор са наставницом Јеленом Кузмић, ученици су се подсетили наставних садржаја из претходних разреда:

- Који друштвени односи постоје у различитим историјским периодима?
- Да ли су ово друштва у којима су људи слободни и једнаки?
 - У каквом друштву, ако говоримо о једнакости грађана и људским правима, данас живимо?
 - Да ли се сећате када су први пут у историји истакнута, односно записана грађанска права?
 - Шта су узроци Француске и Америчке револуције?
 - Зашто је Француска револуција најзначајнија грађанска револуција?

Потом су добили материјал за рад у паровима.

„Декларација о независности“, САД, 1776. година

„Ми сматрамо да су ове истине саме по себи очигледне: да су сви људи створени једнаки, да им је њихов Створитељ подарио нека неотуђива Права и да ту спадају Живот, Слобода и потрага за Срећом. Да су, како би се осигурала та права, међу људима организоване владе чија праведна моћ проистиче из воље оних којима владају... да кад год неки облик владавине постане деструктиван по те циљеве, Народ има право променити је или укинути, па основати нову владу... онако како ће се њему чинити најделотворније за његову Сигурност и Срећу...

„Декларација о правима човека и грађанина“, Француска, 1789. година

Члан 1. „Људи се рађају слободни и имају иста права“.

Члан 2. „Сврха сваког политичког удруживања јесте да се заштите природна и незастарива права човека, а то су слобода, власништво, сигурност и отпор угњетавању.“

Члан 4. „Слобода се састоји у томе да човек може да ради све што не штети другоме. Тако природна права сваког човека допиру до оних граница које другим члановима друштва гарантују уживање тих истих права. Такве границе може одредити само закон.“

Ученици су прочитали текст, а потом одговарали на питања.

1. Која људска права су истакнута у оба документа?
2. Да ли су ова права прихватљива и за данашњег човека?
3. Да ли су ова права нешто што даје или одузима држава?
4. Да ли деца имају иста права?

После рада у паровима, извршена је анализа на нивоу одељења. Ученици су одговарали на питања у вези са текстовима које су читали, док су остали допуњавали и коментарисали њихове одговоре. Истакнуто је да су деца, као и жене и старије становништво, у прошлости били дискриминисани по питању слободе, једнакости, права на развој и опстанак, заштите од злостављања и занемаривања и свих осталих грађанских права. С обзиром на то да су деца највише страдала у време различитих политичких сукоба после Другог светског рата, јавила се потреба истицања обавезујућег, званичног документа за све државе – најпре *Декларације о људским правима* (1948) у које спадају и права детета, а потом *Декларације о правима детета* (1959) и *Конвенције о правима детета* (1989).

Ученици су имали за домаћи задатак да се упознају са *Конвенцијом*, да би на часу издвојили чланове који се уклапају у „природна и неотуђива права“. По завршетку рада, један ученик извештава, а остали, по потреби, допуњују. Следи разговор у вези са поштовањем права у прошлости, изнетих у декларацијама, у државама које су их донеле, расној дискриминацији, ослобађању од ропства, примерима других врста дискриминације који нису у складу са дечјим и људским правима... Истакнуто је да се у ратовима крше сва грађанска права и да су деца најугроженија категорија. То је разлог доношења *Декларације* и оснивања бројних организација које се баве овим питањем. Наглашено је да, упркос томе што су све државе обавезне да обезбеде поштовање права, то није увек случај, због чега је инсистирање на заштити и спровођењу права и данас веома актуелно.

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Ученик Богдан Петровић извео је *Концерт за кларинет бр. 3, II став* Карла Штамица, што је био увод у причу о Америчком грађанском рату, његовим последицама и настанку новог музичког стила.

Наставница Мирјана Савић поделила је ученицима материјал који чине четири теме.

Историјат цеза

Прича о цезу почиње открићем америчког континента и поробљавањем афричког народа, који је радио на плантажама на југу САД-а до краја грађанског рата (1836), када је изгласана забрана њиховог поробљавања. У Њу Орлеанс, град на ушћу реке Мисисипи у Мексички залив, вековима је, бродовима из Африке, довозено црно робље.

Они су на америчко тло пренели не само своје обичаје, већ и традиционалну музику. У новој средини долазили су у додир са разним формама музике (народном, црквеном, салонским играма, војничким маршевима), углавном европског порекла. Изузетно музикални, са смислом за импровизацију и осећајем за ритам, амерички црнци су прихватили музику нове средине, интерпретирајући је на свој начин, под утицајем афричког фолклора. Крајем 19. и почетком 20. века, када је ова музика почела да се изводи на европским инструментима, пре свега у мањим дувачким саставима, настао је џез.

Шта је иницирало настанак џеза

Џез је настао међу поробљеним афричким народом на тлу Америке. Иницирао га је изузетно тежак и напоран живот црнаца. Услед незапамћених услова (бичевање, продавање робља, изгладњивање...), црнци су утеху и снагу за преживљавање проналазили у музици. Певали су духовне и радне песме на плантажама дувана и памука, пошто им је било забрањено да разговарају. Увече су се окупљали у сиромашним насељима, правили мање музичке саставе и изводили своју традиционалну, а касније и џез музику.

Однос према џезу у почетку и његов даљи развој

У почетку је то првенствено била музика црнаца, коју су искључиво они изводили. Џез клубови су били етикетирани, затварани, забрањивани и спаљивани од стране белаца. Вршено је физичко насиље и забрана приступа институцијама и одређеним деловима града (насеља).

Током времена, амерички белци прихватили су џез и почели и сами да га изводе. Он се ширио на север САД-а, да би 1920. године центар развоја постао Чикаго. После Првог светског рата постаје популаран широм Америке и шири се на Европу. Оснивају се џез састави са изванредним солистима и заузимају место у великим светским концертним дворанама. После Другог светског рата џез осваја цео свет.

Џез данас и најпознатији извођачи

Џез музика је данас један од најпопуларнијих, најслушанијих и најприхваћенијих музичких праваца. Слуша се и изводи на свим континентима и стално се отварају нови џез клубови и џез академије широм света. Има исти ранг као и сви остали музички жанрови које воле људи свих раса и нација, а не само црнци и белци. Музика развија изузетно позитивне емоције, расположење и подиже ниво људске свести. Нема граница и предрасуда и, као таква, може помоћи у освешћивању и прихватању различитости.

Најпознатији џез музичари су: Луј Армстронг, Сидни Беше, Дјук Елингтон, Дени Гудмен, Дизи Гилеспи, Џорџ Гершвин, а вокални солисти: Сара Вон, Ела Фицџералд, Махалија Џексон, Били Холидеј, Реј Чарлс и Френк Синатра.

Уследила је подела задатака за рад група.

1. група

На основу радног материјала, сачините презентацију и укратко изложите њен садржај.

2. група

Препознајете ли дискриминацију и насиље у историји настанка џеза? По ком основу се врше? У каквој је то вези са правима и положајем црначке популације у то време? Ко врши дискриминацију и зашто?

3. група

Да ли у вашем окружењу постоје облици дискриминације или вербалног насиља због слушања одређене врсте музике? Ако постоје, наведите неколико типичних примера.

Након презентације групног рада ученика, Николина Јањић (вокал) и Сара Јараковић (виолина) извеле су црначку духовну песму *Кад свеци марширају*.

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Наставница Оливера Шуљагић представила је стрипове које су ученици урадили на претходним часовима ликовне културе. На њима су приказали ситуације из личног живота (или из непосредног окружења) када су се осетили одбачено и неприхваћено. Стрип су радили у пару, од произвољног броја слика, јунаци су оригинални и аутентични, на сликама се виде осећања и размишљања одбачене и неприхваћене особе, али и како се група опходи према њој.

По завршетку стрипа, ученици су имали задатак да одговоре на питања.

1. Испричајте укратко ситуацију представљену у стрипу.
2. Које стереотипе и предрасуде уочавате у описаној ситуацији?
3. По ком основу је наведена дискриминација.
4. Наведите осећања главног јунака.
5. Наведите поступке групе усмерене на главног јунака.
6. Да ли има елемената насиља у причи и које врсте?
7. Да ли група преиспитује своје ставове? Како су могли поступити и како би сада поступили када би се нашли у истој ситуацији?
8. Коју поруку шаље стрип?

Уследило је представљање стрипова изложених на паноима и, на основу датих усмерења, разговор о њима. Примећујемо да су људи због незнања и страха од непознатог склони предрасудама, због чега етикетирају појединце као чудне и вредне избегавања. У већини радова препозната је и дочарана дискриминација, све до момента док не ставе себе у исти положај, када схватају озбиљност ситуације, мењају своје мишљење и одбачену особу прихватају у друштво. Најважнија порука је развијање толеранције, уважавање различитости и поштовање права свих људи, без обзира на националну, верску, класну или неку другу припадност.

Тематски час завршен је аријом *Летње време* из опере *Порги и Бес* Џорџа Гершвина, у извођењу „a sarpella“ Анђеле Дугоњић и евалуацијом применом технике „покажи прстом руке: like или unlike“.

Након часа, Оливера Шуљагић је водила разговор са гостима на основу припремних задатака које су добили.

1. У којим садржајима наставне јединице препознајете права детета?
2. Да ли у методичким поступцима наставника препознајете права детета?
3. Како и у којим сегментима часа се може појачати перспектива права детета?
4. Да ли вас је реализација часа подстакла да размишљате о некој новој наставној јединици предмета који предајете где би се права детета могла снажно интегрисати? Наведите пример. Које право/а се интегрисе?

Марина Лазивић је приказала развојност пројекта у школи:

- развијање свести о значају права детета код наставника, ученика и њихових родитеља путем обука;
- реализација часова са елементима права детета у оквиру редовне наставе и ваннаставних активности;
- интеграција образовања за права детета у школску документацију;
- усвајање интерних правилника у циљу обезбеђивања системског приступа у остваривању права детета;
- унапређивање рада Ученичког парламента;
- примена *Индикатора остварености права детета у образовању*;
- богаћење Ресурс пакета, збирке припрема које интегришу учење о правима детета кроз различите предмете, и других материјала у функцији њиховог остваривања.

Севда Рамовић се осврнула на поједине пројектне активности у претходном периоду. Након дискусије о садржајима првог дела студијске посете, гости су упућени на школски сајт посвећен пројекту, као и на сајт УЦПД, на коме се налази Ресурс пакет. Продукти, настали у школама током њиховог шестогодишњег учешћа у пројекту, представљају вид подршке школама које су се тек укључиле у пројекат и могу бити ризница идеја за креирање часова у које су интегрисана права детета.

Други део студијске посете односио се на други кључни сегмент пројекта – **деца живе права детета**. Учесници студијске посете учествовали су у квизу о правима детета који су водили чланови Ученичког парламента. Уследио је разговор о самопроцени нивоа знања наставника из ове области, пре и после квиза.

Школска координаторка пројекта је истакла да нема учења о правима детета без њиховог практиковања. Елементи посебно важни за права детета која се директно остварују у школи су:

- информисаност деце о њиховим правима и одговорностима;
- активно учешће деце у свим сегментима образовно-васпитног процеса;
- школска документација и интерни прописи у функцији остваривања права детета.

Да бисмо обезбедили системски приступ у остваривању права детета, усвојили смо *Правилник о информисању* и *Правилник о партиципацији ученика у школи*, који су развијани током пројекта. Посебну пажњу посветили смо унапређивању рада Ученичког парламента, који омогућава да ученици остварују своје право на учешће у доношењу одлука које их се непосредно тичу. Подршку раду Ученичког парламента, и реализацији акција његових чланова, пружа наставница Јелена Вуловић.

Чланови Ученичког парламента приказали су неколико својих акција: доношење одељењских правила, октобар – месец пријатељства, естетско уређење школе, мапирање небезбедних места, јабука наших предлога, новогодишње даривање школске библиотеке, ОШ „Нада Матић“ има таленат, башта различитости и рампа за предрасуде.

Марина Лазивић је упознала госте и са применом *Индекса* кроз кључне резултате пројекта:

- формирање Тима за остваривање пројекта „Образовање за права детета“;
- обуке за наставнике, ученике и родитеље;
- реализација часова о правима детета;
- реализација акција ученика и родитеља;
- учешће у програму интеркултуралне размене у Трогену;
- школска документација у коју су интегрисана права детета;
- интерни правилници који обезбеђују бољу информисаност и већу партиципацију ученика.

Гости су имали прилику и да виде продукте настале током шестогодишњег учешћа ОШ „Нада Матић“ у пројекту. Оливера Шуљагић им је показала кутак дечјих права, кутију поверења, кутију предлога, огласну таблу Ученичког парламента и ликовне радове ученика наше школе изложене у холу.

Учесници студијске посете, реализоване у оквиру пројекта „Образовање за права детета“, који реализује Ужички центар за права детета, уз подршку Песталоци дечје фондације из Швајцарске, имали су прилику и да разговарају, дискутују и размењују мишљење у вези са правима детета у образовно-васпитном процесу.

– Учесници студијске посете из ОШ „Нада Матић“ су: Јелена Вуловић, Севда Радовић, Мирјана Савић, Јелена Кузмић, Оливера Шуљагић и Марина Лазивић.

– Студијску посету су планирале и креирале Марина Лазивић и Оливера Шуљагић.